



B Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
Universiteit Leiden

© 2026 Academion

www.academion.nl
info@academion.nl

Projectcode P2413



Inhoud

Samenvatting	4
Scoretabel	5
Introductie	6
Procedure	6
Panel	7
Informatie over de instelling en opleiding	7
Beschrijving van de beoordelingsstandaarden	9
Organisatie	9
Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel	9
Standaard 1. Beoogde leerresultaten	10
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	12
Standaard 3. Toetsing	16
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	19
Eindoordeel	20
Aanbevelingen	20
Bijlage 1. Beoogde leerresultaten	21
Bijlage 2. Opleidingscurriculum	23
Bijlage 3. Bezoekprogramma	24
Bijlage 4. Geraadpleegde materialen	25

Samenvatting

Beoogde leerresultaten

Het profiel van de BA GLTC is herkenbaar en onderscheidend, met name door de gelijkwaardige combinatie van Grieks en Latijn, de nauwe verstrengeling van onderwijs en onderzoek en de aandacht voor materiële cultuur van de oudheid. Die laatste wordt mede mogelijk gemaakt door de inbedding van de opleiding in een voortreffelijke infrastructuur op het gebied van collecties. Ook het onderzoeksklimaat aan de UL geldt als excellent, en biedt een rijke voedingsbodem.

De beoogde leerresultaten acht het panel helder geformuleerd en een goede weerspiegeling van het gekozen profiel. Ze verwoorden het niveau dat van een bacheloropleiding verwacht mag worden en sluiten goed aan bij verschillende masteropleidingen. De BA GLTC biedt volgens het panel een uitstekende basis om in de grote maatschappelijke behoefte aan docenten klassieke talen te voldoen.

Onderwijsleeromgeving

Het panel beoordeelt de toelatingsprocedure voor GLTC als evenwichtig en adequaat. Het curriculum van GLTC is aantrekkelijk en helder opgebouwd met een degelijke basis, en daarna toenemende ruimte voor studenten om hun eigen interesses te volgen. De werkvormen zijn activerend en voldoende gevarieerd. Dat de studenten enkele vakken (het facultair kerncurriculum) samen volgen met studenten uit andere richtingen is een goed initiatief, maar het panel adviseert deze vakken beter te integreren in de rest van het curriculum, bijvoorbeeld door opdrachten en toetsen gedifferentieerd aan te bieden. De leerlijn schriftelijke vaardigheden die door het curriculum loopt is voor studenten nog niet goed zichtbaar. Het panel adviseert hun duidelijker te maken waar de mogelijkheden om te oefenen met schrijven zich voordoen, en ook welke begeleiding zij daarbij kunnen verwachten. De begeleiding tijdens het scriptietraject is persoonlijk en effectief. Er is voldoende aandacht voor arbeidsmarktoriëntatie, onder meer tijdens een jaarlijks arbeidsmarktcongres. Het panel beveelt aan dat het docentencorps actuele AI- en digital-humanities-ontwikkelingen voor het eigen vakgebied actief volgt, daarop een visie ontwikkelt en die toepast in het onderwijs.

De studenten worden gedurende hun studie intensief gecoacht, met name in het eerste jaar maar ook daarna. Er heerst een sfeer van saamhorigheid: studenten en docenten vormen een hechte gemeenschap. Ondanks het uitdagende karakter van de studie GLTC zijn de rendementcijfers bovengemiddeld.

Het docententeam van GLTC is divers. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch deskundig en toegewijd. Het panel is onder de indruk van de voorbeeldige wijze waarop zij hebben samengewerkt met docenten in andere opleidingen om de bezuinigingen niet alleen op te vangen, maar zelfs om te zetten in een nieuw interdisciplinair elan.

Toetsing

Het panel acht het toetsingssysteem van GLTC passend en goed vormgegeven. De toetsvormen zijn valide en voldoende gevarieerd, met een klassieke basis maar ook originele toetsen waar een beroep wordt gedaan op verschillende vaardigheden. Er is een duidelijke voortgang van kennistoetsing naar grotere zelfstandigheid van de student. De kwaliteit van de toetsing is goed geborgd en de verantwoordelijkheden zijn helder belegd. De scripties worden zeer zorgvuldig en nauwgezet beoordeeld door duo's van examinatoren die door de examencommissie worden aangesteld. De examencommissie functioneert uitstekend. Zij zet actuele onderwerpen op de agenda en houdt docenten, bestuurders en studenten hiermee scherp. Een van die onderwerpen is de rol van generatieve AI in de toetsing. De examencommissie gaat hier proactief mee om en

neemt zo de opleidingen mee. Het panel adviseert om expertise op het gebied van generatieve AI ook in de toekomst altijd bij minstens één persoon te beleggen.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel stelt vast dat de afgestudeerden het beoogde eindniveau behalen. Zij zijn succesvol bij het volgen van een masteropleiding in Leiden of elders. Na het voltooien van een masteropleiding is hun arbeidsmarktperspectief uitstekend. Ze worden docent klassieke talen, wetenschapper of vinden andere interessante maatschappelijke posities. Het panel adviseert deze goede uitkomsten een prominente plek te geven bij de werving van nieuwe studenten.

Scoretabel

Het panel beoordeelt de opleiding als volgt:

Bachelor Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

Het visitatiepanel heeft het rapport ingezien en is akkoord met de inhoud. Namens het panel,

Prof. dr. Kristoffel Demoen, voorzitter

Drs. Mariette Huisjes , secretaris

Datum: 10 maart 2026

Introductie

Procedure

Visitatie

De bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur van de Universiteit Leiden werd op 19 en 20 november 2025 door een onafhankelijk peer review panel beoordeeld als onderdeel van de visitatiegroep WO Regiostudies 2. Dit cluster bestond uit tien opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam, Universiteit Leiden en Radboud Universiteit. De beoordeling verliep volgens de procedure en standaarden van het NVAO Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland (d.d. 1 april 2024).

In opdracht van het cluster WO Regiostudies 2 verzorgde evaluatiebureau Academion de begeleiding van de visitatie. Fiona Schouten trad op als coördinator van het cluster en Mariette Huisjes trad op als secretaris bij de visitatie van de opleidingen van de Universiteit Leiden. Zij zijn beiden door de NVAO gecertificeerd en als secretaris geregistreerd.

Panelsamenstelling

In samenspraak met de instellingen en opleidingen stelde Academion het visitatiepanel samen, rekening houdend met de expertise en onafhankelijkheid van de leden. Om de onderlinge consistentie tussen de beoordelingspanels binnen het cluster te versterken droeg de coördinator vanuit Academion zorg voor een gezamenlijke instructie voor de panelleden en een vergelijkbare beoordelingswijze bij alle bezoeken. Ook was deze consistentie een aandachtspunt bij alle afsluitende bijeenkomsten van panels tijdens de bezoeken. Ten slotte zorgde overlap in beoordelingspanels van de verschillende bezoeken in het cluster voor verdere versterking van de consistentie. De panels waren daarbij zo samengesteld dat aan ieder bezoek minstens één panellid deelnam dat ook in een ander beoordelingspanel in het cluster zat.

De NVAO stemde op 7 augustus 2025 in met de samenstelling van het panel. De coördinator instrueerde de panelvoorzitter op 12 mei 2025 over diens rol bij de visitatie volgens het profiel van de voorzitter (NVAO 2016).

Vorbereiding

De contactpersonen van de instelling stelden voor het locatiebezoek een bezoekprogramma op in overleg met de coördinator (zie bijlage 3). De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Daarnaast bepaalde de faculteit dat het ontwikkelgesprek zou worden vormgegeven als onderdeel van het bezoek. Op basis van dit gesprek werd een apart ontwikkelverslag gemaakt.

In de aanloop naar de visitatie stuurde de opleiding een lijst van afgestudeerden over de studie jaren 2021-2022, 2022-2023, 2023-2024 en 2024-2025 naar de coördinator. Uit deze lijst selecteerde de panelvoorzitter in samenspraak met de coördinator 15 eindwerken: 7 van de afstudeerrichting Latijn, 4 van Grieks, 3 van antieke wijsbegeerte en 1 van de afstudeerrichting oude geschiedenis. Daarbij hielden zij rekening met de spreiding van de eindcijfers en beoordelaars. Voorafgaand aan het bezoek stelde de opleiding de geselecteerde eindwerken met bijbehorende beoordelingsformulieren beschikbaar aan het panel. Ook zond de opleiding het panel haar zelfevaluatie rapport en aanvullende stukken toe (zie bijlage 4).

De panelleden bestudeerden de ontvangen informatie en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. Het student-lid heeft geen eindwerken bestudeerd. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden. Kort voor de visitatie hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van het zelfevaluatie-rapport, de gelezen eindwerken en de taakverdeling ter sprake kwamen. Ook werd het panel geïnformeerd over het van toepassing zijnde beoordelingskader, de werkwijze en de planning van de visitatie en rapportage.

Bezoek

Tijdens het locatiebezoek sprak het panel met verschillende opleidingsvertegenwoordigers (zie bijlage 3). Ook bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopsprekkuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt. Het panel beëindigde het locatiebezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin deze de voorlopige indrukken, algemene observaties en suggesties voor ontwikkelpunten van het panel presenteerde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de secretaris het rapport naar de opleiding met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De secretaris paste de feitelijke onjuistheden in het rapport aan op aanwijzing van de panelvoorzitter. Vervolgens stelde het panel het rapport vast en stuurde de coördinator het naar de Faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden.

Panel

Het panel dat de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur van de Universiteit Leiden beoordeelde, bestond uit de volgende leden:

- Prof. Dr. Kristoffel Demoen, hoogleraar in Oudgriekse letterkunde aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, vakgroep Letterkunde, van de Universiteit Gent (België) [voorzitter];
- Prof. Dr. I.E. (Irene) Zwiép, hoogleraar in Hebreeuwse, Aramese en Syrische talen en culturen aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam;
- Dr. M.L. (Michèle) Meijer, informatiespecialist en vakreferent Theologie, Religiewetenschappen en Filosofie bij de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit Amsterdam;
- H.H. (Hugo) Oostdijk, research masterstudent Classics and Ancient Civilizations aan het Amsterdam Centre for Ancient Studies and Archaeology (ACASA; Universiteit van Amsterdam/Vrije Universiteit Amsterdam) [student-lid].

Alle panelleden, de secretaris en de instelling hebben een onafhankelijkheidsverklaring ondertekend en kunnen bevestigen dat de beoordeling in volledige onafhankelijkheid is uitgevoerd.

Informatie over de instelling en opleiding

Naam van de instelling:	Universiteit Leiden
Adres:	Rapenburg 70, 2311 EZ, Leiden
Website:	www.universiteitleiden.nl
BRIN-nummer:	21PB
Status van de instelling:	Bekostigde instelling

Resultaat instellingstoets:	Positief
Naam van de opleiding:	B Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
ISAT-nummer:	56003
Oriëntatie van de opleiding:	wo
Niveau van de opleiding:	Bachelor (NLQF 6)
Studielast in EC:	180 EC
Onderwijstaal:	Nederlands
Beroepsvereisten:	Nee
Afstudeerrichtingen:	Antieke wijsbegeerte Grieks Latijn Oude geschiedenis
Locatie:	Leiden
Variant(en):	Voltijd
Visitatiegroepindeling:	WO Regiostudies 2
Verleende graad:	BA
Inleverdatum NVAO:	1 mei 2026

Beschrijving van de beoordelingsstandaarden

Organisatie

De BA-opleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) wordt aangeboden door de faculteit Geesteswetenschappen, de grootste van de zeven faculteiten van de Universiteit Leiden. Zij bedient zo'n 7.500 studenten, verdeeld over 24 bacheloropleidingen, 19 masteropleidingen en 8 researchmasteropleidingen. Het constructief verweven van onderzoek en onderwijs, met inzet van werkvormen waardoor de student wordt gestimuleerd zelf actief te onderzoeken, is een belangrijke pijler van de opleidingen aan de Faculteit Geesteswetenschappen.

De Leidse faculteit Geesteswetenschappen is georganiseerd als een matrix van opleidingen en onderzoeksinstituten. De docenten zijn aangesteld bij een van de onderzoeksinstituten van de faculteit, zoals het Leiden University Centre for the Arts in Society (LUCAS), het Leiden Institute for Area Studies (LIAS), en het Instituut voor Wijsbegeerte, en verrichten daar ook onderzoek. Daarnaast verzorgen zij onderwijs in een of meer opleidingen. De bacheloropleiding GLTC valt onder de verantwoordelijkheid van het opleidingsbestuur, dat bestaat uit een opleidingsvoorzitter uit de wetenschappelijke staf en een student-lid. Het opleidingsbestuur valt onder rechtstreekse verantwoordelijkheid van het faculteitsbestuur. Het krijgt gevraagd en ongevraagd advies van een opleidingscommissie, die bestaat uit studenten en docenten. De examencommissie Classics and Ancient Civilizations ziet toe op de toetskwaliteit van GLTC, evenals die van drie andere opleidingen en de faculteitsbrede minor Retorica. Jaarlijks stromen zo'n 40 studenten in de opleiding in.

Aanbevelingen van het vorige visitatiepanel

Het vorige visitatiepanel oordeelde in 2020 positief over de opleiding GLTC op alle standaarden. Het deed enkele suggesties voor verdere verbetering. Op standaard 1 stelde het panel voor om de academische vaardigheden explicieter te laten terugkomen in de beoogde leerresultaten en het curriculumoverzicht. Op standaard 2 deed het de suggestie de leerlijn taalvaardigheid in het derde jaar te intensiveren. Ten aanzien van standaard 3 zag het vorige panel ruimte voor de inzet van meer creatieve toetsvormen, die studenten uitdagen een combinatie van vaardigheden in te zetten. Ook raadde het vorige panel de opleiding aan om te onderzoeken of de feedbackprocedures beter kunnen worden georganiseerd. Ten slotte raadde het vorige panel de opleiding aan om de examencommissie voldoende tijd te geven om draagvlak voor verandering binnen de opleiding te kunnen blijven creëren, en om richtlijnen voor de afhandeling van plagiaat en fraude eenduidig af te stemmen met de opleidingsbesturen.

Het huidige panel constateert dat de opleiding de leerlijn taalvaardigheid in het derde jaar heeft versterkt. De eindkwalificaties zijn concreter gemaakt en helder geordend in leerdoelen–leerlijnen–eindtermen, waarbij ook de vaardigheden explicieter worden benoemd. De opleiding is verstandig omgegaan met de aanbeveling om toetsvormen creatiever te maken. Er zijn nu voldoende originele toetsvormen, zoals het groepsgewijs schrijven van commentaar op een klassieke tekst, terwijl de toetsing in de basis klassiek blijft. Het panel heeft geconstateerd dat studenten goede feedback krijgen. De examencommissie functioneert uitstekend en heeft geen tijdsgebrek.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De BA-opleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) van de Universiteit Leiden biedt studenten een breed overzicht van de klassieke oudheid op basis van de talen, literatuur en cultuur van Griekenland en Rome, van Homerus (8e eeuw v.Chr.) tot Augustinus (5e eeuw n. Chr.), waarbij ook de receptie en doorwerking van deze culturen in de renaissance en latere perioden aandacht krijgen. Onderscheidende elementen in het profiel zijn: aandacht voor tekstoverlevering en materiële cultuur – dankzij de aanwezigheid van een grote verzameling antieke papyri en middeleeuwse handschriften in Leiden en samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden – deskundigheid in zowel Griekse als Latijnse taal en cultuur, en scherp ontwikkelde onderzoeksvaardigheden door de nauwe verwevenheid van onderwijs en onderzoek die aan de UL centraal staat.

Formeel heeft de opleiding vier afstudeerrichtingen: Grieks, Latijn, oude geschiedenis en antieke wijsbegeerte. De afstudeerrichtingen verschillen echter alleen van elkaar door de wijze waarop studenten het eindwerkstuk invullen. De opleiding is daarom van plan om de afstudeerrichtingen per 2027-2028 op te heffen.

Het panel vindt het profiel van GLTC duidelijk en herkenbaar. De opleiding combineert talige en culturele vakkennis van de klassieke oudheid. Ze wordt gedragen door een excellent onderzoeksklimaat en is geworteld in een eeuwenlange traditie en een uitzonderlijk rijke omgeving, met bijvoorbeeld het Leids Papyrologisch instituut, de handschriften in de Universiteitsbibliotheek en de collectie van het Rijksmuseum van Oudheden. Hierdoor zet de Leidse BA GLTC de standaard voor vergelijkbare opleidingen in Nederland en zelfs Europa. Ook de studenten bevestigen in hun hoofdstuk van de zelfevaluatie dat de verstrengeling van hun onderwijs met typisch Leids onderzoek en de nabijheid van unieke Leidse voorzieningen sterke punten van de opleiding zijn.

Het profiel van GLTC is vrij traditioneel, in de zin dat de opleiding zich focust op de klassieke Grieks-Romeinse canon, waar tegenwoordig de bestudering van het klassieke corpus in de context van het bredere mediterrane gebied en het nabije oosten veelal als verrijkend wordt beschouwd. Tijdens de visitatie werd duidelijk dat deze keuze stoelt op een heldere visie: de bacheloropleiding is bedoeld om een stevige basis te leggen, terwijl de aansluitende masteropleiding Classics and Ancient Civilizations meer ruimte biedt voor verbreding en verbinding met andere culturen. Bovendien bleek dat de docenten zich bewust zijn van het belang van context en de klassieke oudheid tijdens hun colleges niet als in een vacuüm presenteren. Toekomstige docenten GLTC die in Leiden zijn opgeleid nemen de bredere benadering dus mee naar de klas; dat stemt het panel tevreden. Het besluit om de vier formele afstudeerrichtingen af te schaffen sluit aan op de bestaande praktijk en kan het panel dus billijken.

Beoogde leerresultaten

Het panel heeft de beoogde leerresultaten van GLTC (zie bijlage 1) bestudeerd. Ze betreffen kennis en inzicht omtrent Grieks en Latijn, de literatuur in die talen en de antieke wereld in het algemeen, de vaardigheid om zelfstandig een Griekse of Latijnse tekst te lezen en te interpreteren, en om een onderzoeksvraag te formuleren en hiernaar op bachelorniveau wetenschappelijk onderzoek te doen. Ook zijn afgestudeerden in

staat om genuanceerd te oordelen over de betekenis en culturele rol van Griekse en Romeinse bronnen (met name teksten) en over de kwaliteit en maatschappelijke meerwaarde van wetenschappelijk onderzoek naar de oudheid. Ten slotte zijn afgestudeerden bekend met moderne publicatietechnieken en hebben zij het vermogen om zelf nieuwe vaardigheden aan te leren. In aanvulling op de beoogde leerresultaten voor GLTC moeten alle afgestudeerden bij de faculteit Geesteswetenschappen van de Universiteit Leiden over algemene academische vaardigheden beschikken op het gebied van oordeelsvorming, communicatie en leren.

Het panel constateert dat de beoogde leerresultaten helder en concreet zijn, geordend volgens de structuur van de Dublin-descriptoren. Ze zijn een goede vertaling van het opleidingsprofiel. Zo is in beoogd leerresultaat I.I. expliciet sprake van taalkundige kennis van zowel Grieks als Latijn, komt de samenwerking met het Rijksmuseum van Oudheden terug in beoogd leerresultaat I.VI (methodische omgang met primaire bronnen van tekstuele en materiële aard) en vindt de brede inzetbaarheid van afgestudeerden uit het profiel haar uitdrukking in beoogd leerresultaat II.IV, waarin algemene onderzoeksvaardigheden nauwkeurig worden omschreven. Het beoogde niveau van zowel de facultaire als opleidingsspecifieke beoogde vaardigheden sluit aan bij de internationale standaarden voor een bacheloropleiding, en bij niveau 6 van het Nederlands Kwalificatieraamwerk (NLQF). Het panel adviseert om het vermogen om te reflecteren op de mogelijkheden en risico's van AI-toepassingen en *digital humanities* in het vakgebied op te nemen in de beoogde leerresultaten. Dit acht het panel een wenselijke toevoeging opdat afgestudeerden deze instrumenten bewust kunnen inzetten.

De opleiding GLTC biedt een goede basis voor doorgroei naar een rol als vakdocent klassieke talen, waaraan in het secundair onderwijs grote behoefte is, maar ook voor posities elders in de samenleving waar culturele kennis en uitstekende academische vaardigheden van belang zijn. Het panel vindt daarom dat de opleiding GLTC voorziet in een belangrijke maatschappelijke behoefte.

Overwegingen

Het profiel van de BA GLTC is herkenbaar en onderscheidend, met name door de gelijkwaardige combinatie van Grieks en Latijn, de nauwe verstrengeling van onderwijs en onderzoek en de aandacht voor materiële cultuur van de oudheid. Die laatste wordt mede mogelijk gemaakt door de inbedding van de opleiding in een voortreffelijke infrastructuur op het gebied van collecties. Ook het onderzoeksklimaat aan de UL geldt als excellent, en biedt een rijke voedingsbodem.

De beoogde leerresultaten acht het panel helder geformuleerd en een goede weerspiegeling van het gekozen profiel. Ze verwoorden het niveau dat van een bacheloropleiding verwacht mag worden en sluiten goed aan bij verschillende masteropleidingen. De BA GLTC biedt volgens het panel een uitstekende basis om in de grote maatschappelijke behoefte aan docenten klassieke talen te voorzien.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 1 voldoet.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Toelatingseisen

Om toegelaten te worden tot de opleiding GLTC moeten kandidaten beschikken over een Nederlands vwo-diploma waarvan het examen in tenminste één klassieke taal (Grieks of Latijn) deel heeft uitgemaakt. De eerstejaarscolleges taalverwerving Grieks 1 en 2 en taalverwerving Latijn 1 en 2 worden op twee niveaus aangeboden. Studenten die zonder eindexamen Latijn instromen, volgen tot de kerst een intensieve taalverwervingsmodule, waardoor ze vanaf het begin van het tweede semester kunnen meedoen met de andere studenten. Hetzelfde geldt voor de studenten die zonder eindexamen Grieks instromen. Om een juiste studiekeuze te stimuleren krijgen studenten die zich vóór 1 mei inschrijven een vragenlijst toegestuurd. Op basis van de ingevulde vragenlijst kunnen ze worden uitgenodigd voor een gesprek met de studieadviseur over twijfels of mogelijke uitdagingen tijdens de studie. Het panel beoordeelt deze aanmeldingsprocedure als evenwichtig en adequaat. Het aanbieden van de taalcolleges op twee niveaus gedurende het eerste semester is een goede manier om alle studenten snel op een gelijk niveau te krijgen.

Curriculum

Vanaf het academisch jaar 2023-2024 heeft de bacheloropleiding GLTC geleidelijk haar curriculum vernieuwd, gebaseerd op facultaire richtlijnen die meer faculteitsbrede vakken en ook grotere vakken (10 EC in plaats van 5 EC) voorschrijven. Vanaf het studiejaar 2025-2026 is het nieuwe curriculum in alle studiejaar ingevoerd. Hierin zijn ook de leerlijnen academische vaardigheden steviger verankerd, zoals het vorige visitatiepanel had voorgesteld. Ten tijde van het locatiebezoek stond de opleiding aan de vooravond van een volgende curriculumhervorming, ingegeven door de noodzaak tot bezuiniging. Deze operatie zal leiden tot een bijgesteld curriculum vanaf het academisch jaar 2026-2027 en was dus geen onderwerp van deze visitatie, behalve in het ontwikkelgesprek.

Het onderwijs bij de opleiding GLTC is verankerd in drie didactische concepten: activerend onderwijs, onderzoekend leren en toenemende zelfstandigheid. Alle werkvormen in het curriculum zijn activerend: 'hoorcolleges' zijn een gesprek tussen docent en studenten, de werkcolleges vinden plaats in groepen van maximaal 20 studenten, waarin studenten bijvoorbeeld beurtelings een tekst vertalen of presentaties houden, of gezamenlijk teksten lezen en interpreteren. Elk van deze vaardigheden wordt geleidelijk opgebouwd, vanaf het eerste semester tot en met het eindwerkstuk.

Het curriculum van de BA GLTC bestaat uit 180 EC. Het eerste jaar is gericht op taalverwerving (40 EC) en overzichtskennis: oude geschiedenis, Griekse en Romeinse filosofie, Griekse en Latijnse literatuurgeschiedenis en literaire theorie (elk 5 EC). Het vak literaire theorie wordt – evenals het vak wetenschapsfilosofie in het tweede jaar – op facultair niveau aangeboden. In het tweede jaar richten de studenten zich op het verbeteren van de lees- en interpretatievaardigheid aan de hand van primaire teksten, van Homerus tot teksten uit de renaissance (35 EC). Ze kunnen daarbij kiezen tussen een klemtoon op Grieks of Latijn. Een andere keuzemogelijkheid is het werkcollege, dat kan gaan over oude geschiedenis of antieke wijsbegeerte (elk 10 EC). Daarnaast maken studenten in het tweede jaar kennis met de materiële cultuur van de oudheid, door een college 'papyrus en perkament' (5EC) en door een cursus 'materiële cultuur van de klassieke wereld', inclusief een studiereis naar Italië of Griekenland (5 EC). In het derde jaar doen studenten

een zelfstandig leatuurprogramma in Grieks of Latijn (pensum, 5 EC). Daarnaast schrijven ze tijdens een werkcollege samen een deel van een wetenschappelijk commentaar op een Griekse of Latijnse brontekst (10 EC). Aan het eind van het BA-programma komen ook de filosofie en religie in de late oudheid aan de orde, een typisch Leids expertisegebied. 30 EC in het derde jaar is keuzeruimte. Hierin kunnen studenten een minor volgen aan een Nederlandse of buitenlandse universiteit. Het programma wordt afgesloten met het scriptieseminar en eindwerkstuk (10 EC), waarin studenten laten zien dat ze de beoogde leerresultaten van het programma hebben bereikt.

Studenten tonen zich in de zelfevaluatie enthousiast over de verschillende specialisaties die samenkomen in GLTC, de inhoudelijke kwaliteit van de vakken, de deskundigheid van docenten, de uitstekende voorzieningen en de keuzevrijheid in de opleiding. Als verbeterpunt merken zij op dat het curriculum hun te weinig mogelijkheden biedt om zich te oefenen in schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. De studenten willen meer oefening in schrijven en meer begeleiding daarbij. De facultaire kerncurriculumvakken Introduction to Literary Theory en Wetenschapsfilosofie – die de GLTC-studenten volgen samen met studenten in andere geesteswetenschappen – worden door studenten relatief lager gewaardeerd. Hier komen grote groepen studenten bij elkaar met een significant verschil in achtergrondkennis, wat in de ogen van studenten ten koste gaat van de kwaliteit van de colleges.

Het panel beoordeelt het curriculum van GLTC als aantrekkelijk en helder opgebouwd: eerst een degelijke basis, daarna steeds meer ruimte voor studenten om eigen interesses te volgen. De onderwijsvisie – van activerend via onderzoekend naar zelfstandig leren – komt duidelijk terug in de opbouw van het curriculum. Het curriculum kent een goede balans tussen discipline-specifieke en academische vaardigheden. Er wordt intensief samengewerkt met het Rijksmuseum van Oudheden, het Papyrologisch Instituut en de universiteitsbibliotheek, wat het mogelijk maakt om vakspecifieke skills te ontwikkelen. Het panel heeft de cursusstof bestudeerd en acht deze compleet, van het juiste niveau en overzichtelijk aangeboden. Samenvattend stelt het curriculum de studenten zonder meer in staat om de beoogde leerresultaten te behalen.

Over de vakken uit het facultair kerncurriculum, met name Introduction to Literary Theory, zijn de studenten niet zo enthousiast, constateerde het panel ook tijdens het locatiebezoek. Toch zijn dit soort vakken die studenten uit verschillende geesteswetenschappelijke studierichtingen samenbrengen in de visie van het panel een noodzakelijke oplossing om bij financiële verschraling een diversiteit aan vakken overeind te houden. Het panel adviseert om deze gemeenschappelijke vakken beter in te bedden in de vakspecifieke opleidingen. Dat gaat twee kanten op: enerzijds kunnen docenten in het vakspecifieke deel van de opleiding het belang van algemene theorieën op metaniveau onderstrepen en demonstreren, anderzijds kan in het facultair kerncurriculum gezocht worden naar differentiatie. Doel is dat alle studenten zich in de stof herkennen. In formatieve opdrachten en in de toetsing kan hun bijvoorbeeld gevraagd worden algemene theorieën toe te passen op hun eigen vakgebied.

In de ervaring van studenten zijn de mogelijkheden om te oefenen met schrijven in de opleiding beperkt, evenals de begeleiding daarbij. Het panel heeft zich in deze kwestie verdiept en constateert dat er door de cursussen heen wel degelijk voldoende mogelijkheden zijn om te oefenen met schrijven, ook op onverwachte plekken. De werkcolleges oude geschiedenis en antieke wijsbegeerte in het tweede jaar zijn bijvoorbeeld gericht op het verbeteren van de schrijfvaardigheid. Hier is verwachtingenmanagement geboden, enerzijds door de leerlijn (letterlijk) zichtbaar te maken, anderzijds door te verduidelijken hoeveel begeleiding de studenten kunnen verwachten, en waar hierbij de grens ligt.

Het panel heeft bij GLTC vindingrijke en aansprekende voorbeelden gezien van opdrachten om studenten te laten oefenen met AI, zoals het kritisch belichten van AI-vertalingen van klassieke teksten, en het bouwen van een 'stoïcijnse' chatbot. Maar dit betreft initiatieven van individuele docenten. AI en *digital humanities* zijn nog niet systematisch ingebed in de opleiding, waar een afwachtende houding tegenover deze technologieën overheerst. Om studenten goed voor te bereiden op de toekomst acht het panel het noodzakelijk dat zij zich bewust zijn van de mogelijkheden en risico's van deze instrumenten in hun vak, zelfs als dit deels nog toekomstmuziek is. Weliswaar is er op facultair niveau een vak Digital Humanities in ontwikkeling, maar het panel acht het onverstandig om dit aspect van de opleiding volledig over te laten aan het kerncurriculum. Ook vanuit specifieke disciplines moeten verbanden met AI en digital humanities worden gelegd, omdat zij een steeds grotere rol zullen spelen in zowel vakspecifiek onderzoek als overdraagbare vaardigheden. Het panel beveelt daarom aan dat het docentencorps zich op de hoogte stelt van vakspecifieke ontwikkelingen en toepassingsmogelijkheden op het gebied van AI en digital humanities, dat het hierop een visie ontwikkelt en deze toepast in de vakken.

Bachelorscriptie en voorbereiding op de arbeidsmarkt

Voor het eindwerkstuk kiest de student zelf een onderwerp en begeleider. Het kan ingevuld worden met vier disciplines (Grieks, Latijn, Oude Geschiedenis, Antieke Wijsbegeerte). Voorwaarde is dat de interpretatie van Griekse of Latijnse teksten onderdeel is van de scriptie. In overleg met de begeleider formuleert de student een zinvolle onderzoeksvraag, die in een werkstuk van 10.000 woorden beantwoord kan worden. Tijdens het werk aan de scriptie worden studenten één op één begeleid door hun scriptiebegeleider: zij voeren ongeveer vijf tot zeven gesprekken, van een eerste verkenning van het onderwerp via bespreking van elk van de hoofdstukken tot een slotgesprek. Daarnaast volgen deze studenten het BA-scriptieseminar, waarin zij gecoacht worden bij onder meer het vinden van secundaire literatuur en de hantering van een academische schrijfstijl; ook presenteren de studenten in het scriptieseminar hun projecten en geven elkaar feedback. Het panel acht dit een intensieve en zorgvuldige werkwijze.

Studenten GLTC bereiden zich voor op de arbeidsmarkt door vakinhoudelijke kennis te vergaren en door zich overdraagbare vaardigheden eigen te maken. Buiten het curriculum krijgt aansluiting op de arbeidsmarkt jaarlijks speciaal aandacht tijdens een arbeidsmarktcongres dat GLTC organiseert samen met de BA Oude Nabije Oosten Studies en de MA en ReMA Classics and Ancient Civilizations. Voor die gelegenheid worden ongeveer zeven of acht alumni met verschillende beroepen uitgenodigd om formeel en informeel met de studenten in gesprek te gaan over hun ervaringen. Ook in de gesprekken met student-mentoren (in het eerste jaar) en de studieadviseur is er aandacht voor de oriëntatie op een vervolgopleiding en op de arbeidsmarkt. De studenten zijn hiermee tevreden, en ook het panel stelt vast dat de studenten voldoende op hun toekomst worden voorbereid.

Begeleiding en studeerbaarheid

Omdat GLTC een veeleisende studie is, krijgen met name de eerstejaarsstudenten intensieve begeleiding. Daarnaast worden alle studenten bij de start van de studie uitgenodigd voor een individueel gesprek met de studieadviseur. Gedurende het gehele eerste jaar worden zij gecoacht door een docent-mentor en een team van student-mentoren (tweede- of derdejaarsstudenten). De docent- en studentmentoren komen wekelijks met alle eerstejaarsstudenten bijeen voor coaching en extra oefening in academische vaardigheden. Ook in de volgende studiejaren monitort de studieadviseur de voortgang van alle studenten en roept hen naar aanleiding van een voortgangsrapportage op voor een persoonlijk gesprek als dit nodig lijkt. Buiten de opleiding is er verder een breed aanbod aan universitaire en facultaire ondersteuning, waaronder de studentenpsychologen, de studentendecanen, en studentencentrum Plexus. Dit laatste herbergt onder meer een ontmoetingsplek voor studenten die hulp kunnen gebruiken bij het vinden van hun weg in Nederland of

binnen de universiteit, zoals vluchteling- en eerstegeneratiestudenten. De actieve studievereniging Sophia Aeterna wordt zeer gewaardeerd.

De Universiteit Leiden biedt diverse faciliteiten en ondersteuning aan studenten met een functiebeperking. Zij kunnen deze rechtstreeks aanvragen bij het centrale studentenregistratiesysteem uSis. Binnen de Faculteit Geesteswetenschappen coördineert een speciale coördinator de meeste faciliteiten, zoals extra tentamentijd of de mogelijkheid om een tentamen op een laptop te maken. Binnen de opleiding zorgt de studieadviseur ervoor dat studenten de juiste faciliteiten en ondersteuning krijgen door hen zo nodig naar het universitaire expertisecentrum voor studenten met een functiebeperking (Fenestra) of de facultaire 'studentbegeleider' functiebeperking door te verwijzen.

Om te mogen doorstromen naar het tweede studiejaar, moeten studenten in het eerste jaar 45 van de 60 EC behalen; de aanvullende eis is dat minimaal 15 EC voor Grieks en minimaal 15 EC voor Latijn zijn behaald. Ca. 75-80 procent van de eerstejaars studenten weet deze horde te nemen.

De studenten hebben het gevoel dat er goed voor hen gezorgd wordt, hoorde het panel tijdens het locatiebezoek. Zij prijzen met name het mentoraat in het eerste jaar en het functioneren van de studieadviseur, die laagdrempelig, behulpzaam en effectief is. Zij omschrijven de GLTC-gemeenschap als hecht, en zelfs 'een warm bad'. Hoewel de studie volgens studenten en docenten veeleisend is, stemmen de doorstroomcijfers tevreden. Het panel stelt vast dat de studenten GLTC uitstekend worden begeleid en dat de studeerbaarheid mede daardoor goed is.

Docenten

De verwevenheid van onderzoek en onderwijs, een van de kernwaarden van de opleiding, komt duidelijk tot uiting in het profiel van de docenten. Alle docenten in vaste dienst zijn gepromoveerde, actieve onderzoekers, wier expertise een hoofdrol speelt in de opleiding. Een klein deel van de colleges wordt verzorgd door promovendi, die ofwel taalverwervingscolleges geven ofwel werkcolleges rond het thema van hun onderzoek. Alle docenten in vaste dienst, evenals enkele promovendi, zijn in bezit van een basiskwalificatie onderwijs. Daarnaast beschikken drie van de docenten over een seniorkwalificatie onderwijs. De waardering voor de docenten ligt bij GLTC ruim boven het facultaire gemiddelde (scores van ca. 4.3 op een schaal van 1-5). Ook in de zelfevaluatie tonen studenten zich tevreden over de deskundigheid van hun docenten en prijzen de informele sfeer tijdens colleges, waarin zij zich uitgenodigd voelen vragen te stellen aan hun docent.

Het panel stelt vast dat de docenten die verbonden zijn aan GLTC hooggekwalificeerd zijn, zowel inhoudelijk als didactisch. Het team is divers en vrijwel alle docenten zijn ook onderzoeker. Voor zover promovendi lesgeven, worden zij zorgvuldig begeleid. De docenten zijn bijzonder toegewijd en toegankelijk, wat bijdraagt aan de goede sfeer in de opleiding.

Het panel complimenteert de docenten van de drie opleidingen uit het cluster Regiostudies aan de UL, inclusief de BA GLTC, met hun houding en handelen in het zicht van de bezuinigingen die alle Nederlandse geesteswetenschappen treffen. Zij hebben zich solidair opgesteld, waarbij studies met relatief hoge studentenaantallen, zoals GLTC, offers brengen om 'kleine' maar unieke vakken voor de universiteit te behouden. In plaats van zich te laten ontmoedigen hebben de docenten – onder meer bij het vormgeven van een aangepast curriculum vanaf 2026-2027 – creatief naar oplossingen gezocht, waarbij samenwerking tussen disciplines centraal stond. Niet alleen heeft deze samenwerking tot een noodzakelijke efficiëntieslag geleid (door het facultair kerncurriculum), het heeft ook nieuwe energie losgemaakt en de barrières tussen disciplines doorbroken. In de ogen van het panel strekt deze koers tot voorbeeld van andere

geesteswetenschappelijke opleidingen. De toekomst van de geesteswetenschappen ligt in solidariteit en samenwerking. Hierdoor kunnen kostbare unica behouden blijven en wordt het onderwijs verrijkt met een interdisciplinair perspectief.

Overwegingen

Het panel beoordeelt de toelatingsprocedure voor GLTC als evenwichtig en adequaat. Het curriculum van GLTC is aantrekkelijk en helder opgebouwd met een degelijke basis, en daarna toenemende ruimte voor studenten om hun eigen interesses te volgen. De werkvormen zijn activerend en voldoende gevarieerd. Dat de studenten enkele vakken (het facultair kerncurriculum) samen volgen met studenten uit andere richtingen is een goed initiatief, maar het panel adviseert deze vakken beter te integreren in de rest van het curriculum, bijvoorbeeld door opdrachten en toetsen gedifferentieerd aan te bieden. De leerlijn schriftelijke vaardigheden die door het curriculum loopt is voor studenten nog niet goed zichtbaar. Het panel adviseert hun duidelijker maken waar de mogelijkheden om te oefenen met schrijven zich voordoen, en ook welke begeleiding zij daarbij kunnen verwachten. De begeleiding tijdens het scriptietraject is persoonlijk en effectief. Er is voldoende aandacht voor arbeidsmarktoriëntatie, onder meer tijdens een jaarlijks arbeidsmarktcongres. Het panel beveelt aan dat het docentencorps actuele AI- en digital-humanities-ontwikkelingen voor het eigen vakgebied actief volgt, daarop een visie op ontwikkelt en die toepast in het onderwijs.

De studenten worden gedurende hun studie intensief gecoacht, met name in het eerste jaar maar ook daarna. Er heerst een sfeer van saamhorigheid: studenten en docenten vormen een hechte gemeenschap. Ondanks het uitdagende karakter van de studie GLTC zijn de rendementcijfers bovengemiddeld.

Het docententeam van GLTC is divers. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch deskundig en toegewijd. Het panel is onder de indruk van de voorbeeldige wijze waarop zij hebben samengewerkt met docenten in andere opleidingen om de bezuinigingen niet alleen op te vangen, maar zelfs om te zetten in een nieuw interdisciplinair elan.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 2 voldoet.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsbeleid en toetspraktijk

Het toetsbeleid van de BA GLTC wordt bepaald door de onderwijs- en examenregeling van de Faculteit Geesteswetenschappen, een facultair toetskader en regels en richtlijnen van de examencommissie Classics and Ancient Civilizations (zie hieronder). De opleiding heeft een toetsplan, dat ervoor zorgt dat de toetsen zijn afgestemd op de eindkwalificaties van de desbetreffende cursus en op de beoogde leerresultaten van de opleiding als geheel.

Studeerbaarheid is een belangrijk uitgangspunt bij de toetsing. Zo hebben in het eerste studiejaar alle cursussen ten minste twee toetsmomenten: een tussentoets en een eindtoets. Doel hiervan is om de studielast beheersbaar te houden, en regelmatig een indicatie te geven van het niveau van de student. In het

tweede en derde jaar is de toetsdruk lager (minimaal een eindtoets per vak), om studenten de tijd te geven voor verwerking van de stof. In het eerste jaar zijn de toetsen overwegend gericht op reproductie, passend bij de beoogde leerresultaten op het gebied van kennis en inzicht, die in dat jaar centraal staan. Daarnaast zijn er schrijfopdrachten. In het tweede en derde jaar richt de toetsing zich op communicatie-, onderzoeks-, en samenwerkingsvaardigheden, aan de hand van (gezamenlijke) presentaties en papers. In de studiegids wordt per cursus aangegeven welke toetsvormen er worden ingezet en wat de eventuele weging daarvan is. Op verzoek van studenten stelt de docent soms een proeftentamen beschikbaar, zodat studenten weten wat ze kunnen verwachten.

Kiest een student ervoor de keuzeruimte te gebruiken voor een stage, dan wordt deze beëindigd met een reflectief stageverslag. De (externe) stagebegeleider voorziet de (interne) stagedocent via een gestandaardiseerd feedbackformulier van input voor de beoordeling. Deze wordt uitgevoerd door de stagedocent aan de hand van wederom een gestandaardiseerd formulier, met oog voor voorbereiding, functioneren tijdens de stage, reflectief stageverslag en eventueel eindproduct.

Het panel beoordeelt het toetsbeleid van GLTC als consistent, valide en betrouwbaar. Er is een breed palet aan toetsvormen, dat goed aansluit op de beoogde leerresultaten. De beoordeling van toetsen is transparant en wordt goed gecommuniceerd; vaak zijn de beoordelingsformulieren van tevoren online te vinden. Het panel hoorde tijdens het locatiebezoek van studenten dat zij zowel mondeling als schriftelijk overvloedige constructief-kritische feedback krijgen op gemaakte opdrachten en toetsen. Karakteristiek voor de beoordelingscultuur bij de opleidingen uit het cluster Regiostudies 2 aan de UL lijkt te zijn dat studenten gericht gestimuleerd worden om hun individuele talenten te ontplooien, passend bij de door hen gekozen leerroute. Het panel vindt dit prijzenswaardig.

Kwaliteitsborging

De docent is verantwoordelijk voor de toetsing van een specifieke cursus; het opleidingsbestuur en de examencommissie monitoren de variatie en spreiding van toetsvormen in de opleiding als geheel. Voor de ontwikkeling van toetsen geldt het vierogen-principe: de docent ontwerpt een toets en een antwoordmodel, en vraagt een collega om beide te beoordelen op helderheid, moeilijkheidsgraad en aansluiting bij de leerresultaten. Na het beoordelen van de tentamens en de bekendmaking van de cijfers organiseert de docent een nabespreking, waar studenten inzicht krijgen in de onderbouwing van het cijfer dat ze hebben behaald en vragen kunnen stellen. Ten slotte brengt de docent het volledige toetsdossier (toets, antwoordmodel, uitwerkingen van tentamens) onder in het archief. Overige kwaliteitsborging is in handen van de examencommissie (zie hieronder).

Het panel vindt de toetskwaliteit bij GLTC voldoende geborgd, door de combinatie van een toetsplan, duidelijk belegde verantwoordelijkheden, toepassing van het vierogenprincipe bij de ontwikkeling van toetsen en antwoordmodellen en de mogelijkheid van nabespreking van toetsen. De opleiding geeft in haar zelfevaluatie aan dat toepassing van het vierogenprincipe en archivering van toetsdossiers er soms door tijdgebrek bij inschieten. Het panel moedigt de opleiding aan hierop toe te zien.

Gebruik van AI-instrumenten

Het gebruik van generatieve AI bij het schrijven van teksten komt aan de orde tijdens het mentoraat in het eerste jaar, en tijdens het scriptieseminar. Ook tijdens andere colleges drukken docenten studenten op het hart generatieve AI-tools zorgvuldig en terughoudend te gebruiken. Scriptiebegeleiders voeren regelmatig gesprekken met de student over ingeleverde hoofdstukken, niet alleen om feedback te geven, maar ook om te checken of de student de stof daadwerkelijk zelf beheerst en zelf verantwoordelijk is voor de ingeleverde tekst. Het panel acht dit beleid afdoende om misbruik van AI te voorkomen. Zoals onder standaard 2

beschreven beveelt het panel de opleiding aan om AI niet alleen defensief te benaderen als mogelijk fraude-instrument, maar proactief in de opleiding te integreren.

Beoordeling van eindwerken

Eindwerkstukken worden direct na inlevering gecontroleerd op plagiaat via het programma Turnitin. De scriptiebegeleider treedt op als eerste beoordelaar. De examencommissie wijst de tweede beoordelaar aan, waarbij vaste paren zoveel mogelijk worden vermeden. De twee examinatoren gebruiken een onlinesysteem met drie formulieren: één voor beide beoordelaars afzonderlijk en één voor de gezamenlijke definitieve beoordeling. Het gezamenlijke definitieve formulier bestaat uit een samenvoeging van de twee afzonderlijke formulieren, die, indien nodig, na onderling overleg tussen eerste en tweede beoordelaar nog aangepast kan worden door de eerste beoordelaar. De beoordelingscriteria op de formulieren volgen de vijf Dublin-descriptoren: kennis en inzicht (onderzoeksvragen), toepassing van kennis en inzicht (methodologie), oordeelsvorming (argumentatie in de scriptie), communicatie (helderheid, structuur, verantwoording) en leervaardigheden (proces van totstandkoming van de scriptie). Er is geen voorgeschreven weging tussen de verschillende criteria; de opleiding kiest bewust voor een niet-numerieke beoordelingsschaal voor elk van de vijf beoordelingscategorieën (t.w. onvoldoende, voldoende, goed, zeer goed) en één algemeen eindcijfer. Het eindcijfer is het gemiddelde van de cijfers van de eerste en de tweede beoordelaar. Als deze beoordelingen 2 punten of meer uit elkaar liggen, wordt door de examencommissie een derde beoordelaar benoemd, wat in de praktijk zelden nodig is. Beoordelaars komen gewoonlijk bij elkaar om gezamenlijk in overleg scripties te beoordelen en de oordelen onderling af te stemmen.

Het panel heeft zowel de beoordelingsprocedure van de scripties bekeken als een steekproef van de beoordelingsformulieren. Op grond daarvan oordeelt het dat de beoordelingsprocedure van eindwerken in GLTC solide is. De beoordelingsformulieren worden zorgvuldig en uitgebreid ingevuld, zowel door de eerste als tweede examiner. Het panel vindt de beoordeling consistent en inhoudelijk grondig. Het is te spreken over de regelmatige kalibreersessies voor scriptiebeoordeling. Het is daarnaast positief over de eis dat in de eindwerkstukken van studenten een eigen interpretatie van Griekse en Latijnse teksten wordt verwacht. Die eis is in overeenstemming met de beoogde leerresultaten en het beoogde academische niveau. De aanstelling van vakoverstijgende koppels van examinatoren ten slotte is bij een kleine opleiding als GLTC een goede zet, en versterkt de onafhankelijkheid van de toetsing.

Examencommissie

Op de toetsing in de BA GLTC wordt toegezien door de examencommissie Classics and Ancient Civilizations. Deze is verantwoordelijk voor vier opleidingen en een minor. Naast de BA GLTC zijn dat de BA Oude Nabije Oosten Studies, de Ma en ReMa Classics and Ancient Civilizations en de minor Retorica. De commissie bestaat op dit moment uit vijf reguliere leden en een extern lid. De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. Vier van de vijf leden hebben cursussen over de wettelijke basis en het functioneren van een examencommissie gevolgd; de voorzitter en de ambtelijke secretaris nemen daarnaast regelmatig deel aan workshops over recente ontwikkelingen en uitdagingen voor het werk van examencommissies.

De examencommissie ziet toe op de kwaliteit van de toetsen (betrouwbaarheid, transparantie) en bewaakt het niveau van de examens. De belangrijkste manieren waarop de examencommissie deze taak uitvoert, zijn het adviseren over de facultaire onderwijs- en examenregeling, het goedkeuren van toetsplannen, het uitbrengen van bindende studieadviezen aan studenten die in het eerste jaar onvoldoende punten hebben gehaald, het goedkeuren van vrijstellingen, stages en onderwijs gevolgd tijdens buitenlandse studieverblijven, en het toekennen van eventuele extra herkansingen of vervangende toetsen (als daartoe een goed beargumenteerd verzoek wordt ingediend). Ook stelt de examencommissie de afstudeerdossiers

vast en geeft zij indien van toepassing het predicaat *cum laude* af. Daarnaast borgt de examencommissie de kwaliteit van de toetsing door steekproefsgewijs toetsdossiers te evalueren. Dit gebeurt in een cyclus, zodat binnen zes jaar alle vakken eens bekeken worden. Een belangrijk punt van aandacht voor de examencommissie is de bewaking van de kwaliteit van de eindwerkstukken. Zij wijst een tweede (en zo nodig derde) beoordelaar aan en bekijkt per jaar enkele scripties, inclusief de beoordelingen, om te controleren dat de beoordelingscriteria van de opleiding op de juiste wijze gehanteerd zijn. Klachten van studenten over toetsing komen nauwelijks voor, maar als deze de examencommissie bekend zijn (gesignaleerd door de studieadviseur of de opleidingscommissie), dan neemt de examencommissie deze serieus en onderzoekt de kwestie.

Het panel is onder de indruk van het functioneren van de examencommissie. Zij is goed georganiseerd, met een duidelijke taakverdeling en regelmatig overleg met andere examencommissies. In het bijzonder prijst het panel de proactieve houding van de examencommissie, die op belangrijke thema's (zoals AI in de toetsing) goed aangehaakt is bij ontwikkelingen buiten de universiteit, en deze vertaalt naar interne workshops. De examencommissie houdt met deze aanpak stafleden en studenten van alle universitaire niveaus scherp. Het panel adviseert om – mocht de samenstelling van de examencommissie veranderen – expertise op het gebied van generatieve AI altijd bij één lid te beleggen, opdat deze expertise hoe dan ook behouden blijft.

Overwegingen

Het panel acht het toetsingssysteem van GLTC passend en goed vormgegeven. De toetsvormen zijn valide en voldoende gevarieerd, met een klassieke basis maar ook originele toetsen waar een beroep wordt gedaan op verschillende vaardigheden. Er is een duidelijke voortgang van kennistoetsing naar grotere zelfstandigheid van de student. De kwaliteit van de toetsing is goed geborgd en de verantwoordelijkheden zijn helder belegd. De scripties worden zeer zorgvuldig en nauwgezet beoordeeld door duo's van examinatoren die door de examencommissie worden aangesteld. De examencommissie functioneert uitstekend. Zij zet actuele onderwerpen op de agenda en houdt docenten, bestuurders en studenten hiermee scherp. Een van die onderwerpen is de rol van generatieve AI in de toetsing. De examencommissie gaat hier proactief mee om en neemt zo de opleidingen mee. Het panel adviseert om expertise op het gebied van generatieve AI ook in de toekomst altijd bij minstens één persoon te beleggen.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 3 voldoet.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Eindwerken

Het panel heeft een selectie uit de bachelorscripties bestudeerd en concludeert hieruit dat de afgestudeerden voldoen aan de beoogde leerresultaten. De scripties variëren van voldoende tot goed en zijn in enkele gevallen van indrukwekkend niveau. Ze zijn interessant om te lezen en vaak spat het studieplezier ervan af.

Doorstroming naar masteropleidingen en naar de arbeidsmarkt

Het grootste deel van de afgestudeerde bachelors schrijft zich in voor een MA of ReMA Classics and Ancient Civilizations of Ancient History, in Leiden of elders, vaak gevolgd door de lerarenopleiding of een promotietraject. De opleiding stelt vast dat de afgestudeerden geen moeite hebben deze verschillende vervolgopleidingen af te ronden. De meeste afgestudeerden in de BA GLTC stromen in in de MA en de ReMA Classics and Ancient Civilizations in Leiden. Hun rendementen daar tonen aan dat de beoogde eindkwalificaties van de BA GLTC gerealiseerd zijn in de opleiding.

Na het afronden van een vervolgopleiding vindt 84 procent binnen twee maanden een baan, blijkt uit arbeidsmarktonderzoek van de faculteit. Veel afgestudeerden worden docent klassieke talen in het voortgezet onderwijs, waar zij in een nijpend tekort voorzien. Andere beroepen waar de afgestudeerden in terechtkomen zijn: promovendus in Leiden, Amsterdam, Leuven, Cambridge, en New York, 'engagement manager' bij McKinsey & Company, journalist of eindredacteur van een landelijk dagblad, schrijver van romans en dichtbundels, redacteur bij een uitgeverij, medewerker bij de afdeling educatie van het Rijksmuseum van Oudheden, of ambtenaar bij een ministerie. Samenvattend starten afgestudeerden na een afgeronde masteropleiding hun loopbaan hoofdzakelijk in drie sectoren: als docent in het voortgezet onderwijs, als academisch onderzoeker, of in functies bij overheid en bedrijfsleven.

Het panel stelt vast dat de studenten die dat willen doorstromen naar relevante masteropleidingen, zoals de MA Classics and Ancient Civilizations, maar ook andere opleidingen in binnen- of buitenland. Ze zijn daarin succesvol, wat laat zien dat de BA GLTC hen goed heeft voorbereid. Er is veel vraag naar afgestudeerden in klassieke talen en culturen. Zij stromen na een vervolgopleiding dan ook snel door naar de arbeidsmarkt. Daarbij is er een goede balans tussen posities in onderwijs/academie en andere maatschappelijke beroepen. Er worden in de zelfevaluatie aansprekende voorbeelden genoemd van beroepen waarin afgestudeerden terechtkomen (zie hierboven). De opleiding houdt goed zicht op haar alumni, wat een compliment waardig is. Het panel adviseert de opleiding om de uitstekende arbeidsmarktperspectieven, ook buiten het onderwijs, een prominente plek te geven bij de werving van nieuwe studenten.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de afgestudeerden het beoogde eindniveau behalen. Zij zijn succesvol bij het volgen van een masteropleiding in Leiden of elders. Na het voltooien van een masteropleiding is hun arbeidsmarktperspectief uitstekend. Ze worden docent klassieke talen, wetenschapper of vinden andere interessante maatschappelijke posities. Het panel adviseert deze goede uitkomsten een prominente plek te geven bij de werving van nieuwe studenten.

Conclusie

Het panel oordeelt dat de opleiding op standaard 4 voldoet.

Eindoordeel

Het panel oordeelt dat de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur voldoet aan standaard 1 (beoogde leerresultaten), standaard 2 (onderwijsleeromgeving), standaard 3 (toetsing) en standaard 4 (gerealiseerde leerresultaten). Het eindoordeel van het panel over de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur is om die reden positief.

Aanbevelingen

1. Ontwikkel als opleiding een visie op toepassingsmogelijkheden en risico's van AI en digital humanities in de bestudering van Griekse en Latijnse talen en culturen, en pas deze consequent toe in het curriculum.

Bijlage 1. Beoogde leerresultaten

I. Kennis en inzicht

I De afgestudeerde beschikt over kennis van de taalkundige kenmerken (fonologie, morfologie; syntaxis, semantiek, pragmatiek; dialecten) van het Grieks en Latijn en van een redelijk breed vocabulaire in de beide talen.

II De afgestudeerde beschikt over overzichts-kennis van de Grieks-Romeinse literatuur en begrip van haar doorwerking in de latere Europese cultuur, inzicht in de specifieke eigenschappen van de verschillende teksttypen en hun plaats en functie in de literaire traditie.

III De afgestudeerde beschikt over overzichts-kennis van de geschiedenis van de Grieks-Romeinse oudheid, mede in de context van de wereldgeschiedenis.

IV De afgestudeerde beschikt over overzichts-kennis van Grieks-Romeinse wijsbegeerte en inzicht in haar relatie tot wijsgerige opvattingen uit andere culturen en perioden.

V De afgestudeerde beschikt over basiskennis van de materiële cultuur van de oudheid.

VI De afgestudeerde beschikt over elementaire kennis van en inzicht in vraagstelling, methode en heuristiek benodigd voor wetenschappelijke omgang met primaire bronnen van tekstuele en materiële aard.

VII De afgestudeerde beschikt over een taalkundig, literatuurwetenschappelijk, cultuurhistorisch en filosofisch begrippenapparaat dat hen in staat stelt om kennis te nemen van de wetenschappelijke literatuur op het gebied van de Grieks-Romeinse oudheid en haar doorwerking.

II. Toepassen van kennis en inzicht

I De afgestudeerde is in staat om Griekse en Latijnse teksten van eenvoudige tot gemiddelde moeilijkheidsgraad met behulp van de gangbare wetenschappelijke hulpmiddelen (woordenboeken, commentaren, Digital Humanities) zelfstandig te lezen en in hun context te interpreteren.

II De afgestudeerde is in staat een van tevoren ongelezen stuk Grieks of Latijn van gemiddelde moeilijkheidsgraad te begrijpen en te vertalen.

III De afgestudeerde kan taal-, en literatuurwetenschappelijke kennis en inzicht op elementair niveau (ook interdisciplinair) inzetten ten behoeve van analyse van divers materiaal uit de Grieks-Romeinse oudheid en haar doorwerking.

IV De afgestudeerde is in staat concrete interpretatievragen te vertalen in wetenschappelijke onderzoeksvragen, het onderzoek uit te voeren, op elementair academisch niveau relevante wetenschappelijke literatuur te verzamelen, te analyseren en kritisch te toetsen, en van dit alles helder en goed gestructureerd mondeling en schriftelijk verslag te doen aan specialisten en niet-specialisten.

III. Oordeelsvorming

I De afgestudeerde kan zich een genuanceerd oordeel vormen over bronnen uit de Grieks-Romeinse oudheid en hun rol in culturele processen, mede gebaseerd op het afwegen van relevante maatschappelijke, wetenschappelijke en/of morele aspecten.

II De afgestudeerde is in staat om verschillende resultaten van cultuurwetenschappelijk onderzoek op het terrein van de oudheid kritisch te evalueren en te gebruiken.

Facultair geformuleerde algemene academische vaardigheden

I Kennis en inzicht

1. De afgestudeerde is vaardig in het vinden van (digitaal) beschikbare literatuur via geëigende zoeksystemen.

2. De afgestudeerde heeft inzicht in de beschikbaarheid van voor het vakgebied relevante (digitale) bronnen en tools.

3. De afgestudeerde heeft inzicht in hoe digitale gegevensverzamelingen tot stand zijn gekomen en hoe die gebruikt worden in digitale onderzoeksmethoden.
4. De afgestudeerde is in staat om te reflecteren over de maatschappelijke en wetenschappelijke gevolgen van digitalisering met betrekking tot het eigen vakgebied.

II Toepassen van kennis en inzicht

5. De afgestudeerde is in staat een goed afgebakende probleemstelling te formuleren.
6. De afgestudeerde kan voor het vakgebied vereiste kwalitatieve en/of kwantitatieve (digitale) technieken benutten om gegevens uit (digitale) bronnen te selecteren, te bewerken, te analyseren en/of te visualiseren.
7. De afgestudeerde is in staat om zelfstandig een origineel onderzoeksvoorstel te formuleren, waarbij verschillende bronnen, benaderingen en/of artefacten worden gecombineerd.

III Oordeelsvorming

8. De afgestudeerde heeft inzicht in de mogelijkheden en beperkingen van (digitale) (onderzoeks)bronnen en methoden in het eigen vakgebied, kan deze vergelijken en combineren met andere bronnen en methoden en kan er kritisch gebruik van maken.
9. De afgestudeerde is in staat op basis van eigen onderzoek een beargumenteerde conclusie te formuleren.

IV Communicatie

10. De afgestudeerde is bekend met verschillende moderne methoden en technieken van publicatie, ook in digitale en visuele vormen, en is bekend met de bijbehorende conventies en het bijbehorende vakjargon.
11. De afgestudeerde kan een beargumenteerde keuze maken uit digitale middelen voor mondelinge en schriftelijke presentatie van onderzoekswerk en die middelen gebruiken.
12. De afgestudeerde kan onderzoeksresultaten helder, overtuigend en beargumenteerd uiteenzetten.
13. De afgestudeerde kan actief deelnemen aan een vakinhoudelijke discussie.
14. De afgestudeerde is in staat om in teamverband doelen te realiseren.

V Leervaardigheden

15. De afgestudeerde heeft het vermogen om zelfstandig nieuwe vaardigheden aan te leren die nodig zijn om productief te kunnen werken met (digitale) bronnen en tools van het eigen vakgebied.
16. De afgestudeerde is in staat op constructieve wijze feedback te geven en te ontvangen, en kan gegronde kritiek verwerken tot een herziening van het eigen standpunt of de eigen argumentatie;
17. De afgestudeerde kan een realistische planning maken en zich houden aan overeengekomen planningen en prioritering.
18. De afgestudeerde is in staat te reflecteren op het eigen leerproces en functioneren, zowel zelfstandig als binnen een team, en op de eigen bijdrage aan een in teamverband ontwikkeld eindproduct.

Bijlage 2. Opleidingscurriculum

Jaar 1	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 1	Blok 2
	Grieks taalverwerving 1 (5 EC)	Grieks taalverwerving 2 (5EC)	Grieks Proza: Herodotus (5 EC)	Grieks Poëzie: Drama (5 EC)
	Latijn taalverwerving 1 (5EC)	Latijn taalverwerving 2 (5 EC)	Latijn: Retorica (5EC)	Latijn: Lyriek en elegie (5 EC)
	Overzicht Oude Geschiedenis: Griekenland en Rome (5 EC)		Griekse en Latijnse literatuurgeschiedenis (5 EC)	
	Overzicht Griekse en Romeinse Filosofie (5 EC)		Introduction to Literary Theory (5 EC)	

Jaar 2	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 1	Blok 2
	Epos: Homerus en Vergilius (10 EC)		Latijn: Drama (5 EC)	Grieks: Taalkunde (5 EC)
	Grieks: Plato (5 EC)	Latijn in de Renaissance (5 EC)	Materiële cultuur van de klassieke wereld (+ excursie) (5 EC)	
	Werkcollege (keuze): Oude Geschiedenis of Antieke Wijsbegeerte (10 EC)		Papyrus en perkament: tekstoverlevering (5 EC)	
			Werkcollege (keuze): Grieks of Latijn (5 EC)	
			Wetenschapsfilosofie (5 EC)	

Jaar 3	Semester 1		Semester 2	
	Blok 1	Blok 2	Blok 1	Blok 2
	Werkcollege (keuze): Grieks of Latijn (10 EC)		Filosofie en religie in de late oudheid (5 EC)	
	Pensum (keuze): Grieks of Latijn (5 EC)		Scriptieseminar en BA-Eindwerkstuk (10 EC)	
	Keuzeruimte / minor (15 EC)		Keuzeruimte / minor (15 EC)	

Legenda

Grieks en Latijn: vakken met nadruk op taalvaardigheid en lectuur van Griekse en Latijnse teksten

Literatuurgeschiedenis en tekstoverlevering

Cultuurhistorische vakken (Oude Geschiedenis, Antieke Wijsbegeerte, Materiële Cultuur)

Facultair kerncurriculum (gedeeld onderwijs met andere opleidingen samen)

Keuzeruimte (30 EC): universitaire minor / individueel keuzepakket / stage / buitenlandverblijf

Bijlage 3. Bezoekprogramma

Woensdag 19 november 2025

09.00	09.30	Ontvangst
09.30	10.00	Intern overleg panel
10.00	10.45	Gesprek opleidingsmanagement
10.45	11.15	Pauze
11.15	12.00	Gesprek studenten en alumni B GLTC (incl. leden OC)
12.00	12.45	Gesprek docenten B GLTC (incl. leden OC)
12.45	13.45	Lunch
13.45	14.30	Gesprek studenten en alumni B ONOS (incl. leden OC)
14.30	15.15	Gesprek docenten B ONOS (incl. leden OC)
15.15	15.30	Pauze
15.30	16.15	Ontwikkelgesprek (mogelijk twee parallelle sessies)
16.15	17.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen bachelors

Donderdag 20 november 2025

09.00	09.45	Gesprek studenten en alumni M CAC (incl. leden OC)
09.45	10.30	Gesprek docenten M CAC (incl. leden OC)
10.30	11.00	Pauze
11.00	11.45	Gesprek examencommissie Classics
11.45	12.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
12.30	13.15	Lunch
13.15	14.30	Intern overleg panel / opstellen bevindingen
14.30	15.15	Eindgesprek management
15.15	15.45	Intern overleg panel
15.45	16.45	Ontwikkelgesprek
16.45	17.00	Mondelinge rapportage

Bijlage 4. Geraadpleegde materialen

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur bestudeerd. De gegevens van de eindwerken zijn op aanvraag beschikbaar bij Academion.

Daarnaast heeft het panel voor en tijdens het bezoek onder andere de volgende materialen geraadpleegd:

- Het zelfevaluatie­rapport en de bijlagen
- De facultaire bijlage bij de ZER
- De studiegids over de opleiding
- Een kopie van het onderwijsdashboard
- De Onderwijs- en Examenregeling voor de faculteit (2025-2026)
- De Onderwijs- en Examenregeling voor de opleiding GLTC (2025-2026)
- De docentenlijst voor GLTC
- Het toetsplan voor GLTC (2025 -2026)
- Regels en richtlijnen voor de Examencommissie 2025
- Onderwijsvisie
- Gids voor onderwijskwaliteitszorg
- Handleiding voor examencommissies
- Onderwijsevaluatiekader
- Handleiding voor opleidingscommissies
- Toetskader van de faculteit
- Overzicht leerlijnen GLTC
- Document over scriptiebeoordeling bij de faculteit
- Een notitie over AI-beleid
- Jaarverslagen van de Examencommissie
- Vergaderverslagen van de Opleidingscommissie
- Jaarverslagen van de Opleidingscommissie
- Schriftelijke antwoorden op enkele feitelijke vragen, voorafgaand aan het locatiebezoek
- Het lesmateriaal dat in de opleiding wordt gebruikt